سەرۆک کۆمار: عێراق چاوی لێپشتیوانی کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی و نەتەوە یەکگرتووەکان بە بەدیهێنانی ئامانجەکانی گەشەپێدانی ئابووری

سەرۆک کۆمار د.لەتیف جەمال ڕەشید، لەمیانی بەشداریکردنیدا لە چوارەمین کۆنفرانسی نێودەوڵەتی دارایی بە گەشەپێدان لە شاری سڤیلیای ئیسپانیا ووتێکی پێشکێش کرد و تێیدا جەختی لەوە کردەوە کەئێم کۆنفرانسە لەهەلومەرجێکی ئاڵزی نێودەوڵەتی و ناوچەییدا بەڕێوەدەچێت چونکە زۆربەی ناوچەکانی جیهان جەنگ و ململانێ و قەیرانی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی بەخۆوە دەبینن بەتایبەتی لەژێر هەڕەشەی ناوەڕاستدا و ئاماژەی بەوەدا کە ئێم قەیرانانە کاریگەری لەسەر ڕەوتی گەشەسەندن هەیە و پلانە ئابووری و کۆمەڵایەتییەکان پێک دێخات بەتایبەتی لە وڵاتانی گەشەسەندوودا.

سەرۆک کۆمار ئاماژەی بەوەدا کەعێراق بەپێرەشەوە دەوانێت ئێم کۆنفرانسە گرنگە و پشتیوانی توندی دەکات، بە بەدیهێنانی ئامانجەکانی لەبەرەوپێشبردنی پرۆسەی گەشەپێدان و چاکسازی ئابووری کە ڕەنگدانەوەی لەسەر گەلانی جیهان دەبێت.

ئێمەی خوارەوە دەقی ووتەکەی سەرۆک کۆمار کەدەستی موتەبع کەوتووە :

بەناوی خودای بەخشندە و میهرەبان

بەڕێزان سەرۆکی دەوڵەت و حکومەت و ڕێکخراوە نێودەوڵەتییەکان

خوشکان برایانی بەڕێزان

سڵاوی خوداتان لێ بێت

سەرەتا سوپاسی ئەمینداری گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان بەڕێز ئەنتۆنیو گوتەرێش دەکەم بە بانگهێشتی میهرەبانانەی بە بەشداریکردنمان لەم کۆنفرانسە گرنگەدا.

هەروەها سوپاسی سەرۆک وەزیرانی ئیسپانیا بەڕێز پێدرۆ سانچێز دەکەم بە میوانداریکردنی ئێم کۆنفرانسە لەوەتەکەی و هەوڵە دەسزەکانی ئیسپانیا بە سەرخستنی .

خوشکان برایانی بەڕێزان..

ئێم کۆنفرانسە لەهەلومەرجێکی ئاڵۆزی نێودەوڵەتی و ناوچەییدا بەڕێوەدەچێت کە چەند ناوچەیەکی جیهان دوچاری جەنگ و ململانێ و قەیرانی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی دەبنەوە بەتایبەتی لەڕێژەهەڵاتی ناوەڕاستدا، کاردانەوەکانی ئێم قەیرانانە لەپرەسی گەشەپێدان و پێکخستنی پلانێ ئابووری و کۆمەڵایەتییەکان، بەتایبەتی لەوەتانی تازەپێگەیشتودا، کە چەکردنەوەی هەوە نێودەوڵەتییەکان دەخوازێت بە کەتاییهێنان بە ململانێ و جەنگەکانی ئێستا، وەک بنەمایەکی بنەڕەتی بە پێشخستن و گەیشتن بە ئامانجەکانی گەشەپێدانی بەردەوام.

عێراق بە تامەزرۆییەوە چاوەڕوانی سەرکەوتنی ئێم کۆنفرانسە گرنگە دەکات و بەتوندی پاڵپشتی دەکات، لە پێناوی بەدەستهێنانی ئامانجەکانی لە بەرەوپێشبردنی گەشەپێدان و چاکسازی ئابووری، کێڵگەنگدانەوەی لەسەر گەلانی جیهان بە گشتی دەبێت و یەکگرتنی ئابووری نێودەوڵەتی و ناوچەیی بەدەست دەهێنێت.

لەگەڵ فراوانبوونی کەلەنی نێوان زەرترین و کەمترین وڵاتانی پێشکەوتوو، کاریگەرییەکانی گەڵانی کێشوەڕوا هەموو سەرانسەری جیهانی گرتەوە، هەر چەند زەرترین کاریگەری لەسەر وڵاتە لاوازەکان لەڕوی ئابووریەوە دروستکردوە.

پەمان وایە گەیشتن بەو ئامانجانە لەسەر ئاستی نێودەوڵەتی دەبێت پێش تەواوکردنی ئێم ئەرکانە لەسەر ئاستی نیشتمانی ئەنجام بدرێت، دواتریش بچێتە قەناغی پاڵپشتیکردنی کەمترین پێشکەوتووترین و هەژارترین وڵاتان لەڕێگەی بانکی گەشەپێدانی فرەلایەنەوە، ئەمە جگە لە پێشکەشکردنی پاڵپشتی زانیاری بە ووڵاتە هەژارەکان، بەمەبەستی کەمکردنەوەی ئەو جیاوازییە بەرچاوەی ئاستی داهات لە نێوان وڵاتانی جیهاندا هەیە.

لە ئەنجامی ئەو سیاسەتانەی ژەمە دیکتاتۆرییە یەک لە دوای یەکەکان پەیڕەویان کردوە، عێراق زیاتر

لە نیو سەدە هووبەووی ئاستەنگی گەورە بووەتەوە، لەوانە جەنگی ناوخۆیی و نەودەوەتی، گەمارۆی ئابووری و سیاسەتی ئابووریی هەمەکی و بە پلان کە لەسەر بنەمای کردەوە و کاردانەوە و پەداویستییە سەرهەداوەکان دامەزراوە ، ئەم سیاسەتانە بوونە هۆی واقیعەکی ئابووری دواکەوتوو و دواکەوتنی پەسەی گەشەپەدان و بەکاری و هەژاری و بەاوبوونەوەی خانووبەرەی هەمەکی و بچوو کبوونەوەی چینی ناوەناست و دابەشبوونی کەمەگە بە دوو چین، دەوەمەند و هەژار.

دوای ڕزگاربوون لەژێر تەتالیتارییەکان و پەسەند کردنی دەستوورەکی مەدەرن، کۆلایەنی ئابووریەکەی لەسەر بنەمای پلاندانان، ئابووریەکی ئازاد، کراوەیی بەووی ئابووریەکانی جیهانی دامەزراندراوە و هاوبەشی ئابووریی لەگەە کەمپانیا نەودەوەتیەکان، عەراق دەستیکرد بەداشتنی پلانی گەشەپەدان لەسەر بنەمای گەشەسەندنی هاوتەریبی سەکتەری جەراوجەر، دوای ئەوەی سیاسەتەکانی ڕژێمە دیکتاتەرییەکان واقیعەکی ئابووری دواکەوتوو و لەت و پەتی بەجەهەشت، بەەام ئاستەنگەکانی بەردەم سیستمی سیاسی نوە، لەوانە هەەشەی دەرەکی، تیرەری ەەکخراو، ئەپەزسیۆنەکی سیستماتیک بەسەرەکایەتی بەرپرسانی پەشووی ڕژێم و داگیرکردنی ناوچە بەرفراوانەکانی عەراق لەلایەن داعشەوە، هەموویان هەکارگەلەکی زیادەن کە بەشداربوون لە دواکەوتنی پرەسەی گەشەپەدانی بەردەوام و پەکخستنی جەبەجەکردنی پلانی پەنج ساەەی 2013-2017.

عەراق ئەمە شایەتحاەی سەقامگیرییەکی ئەمنی و پەشکەوتنی ئابوریەکی بەرچاوە لە هەموو بوارەکاندا ، پەویستی بە هاوکاری کەمەگەی نەودەوەتی هەیە بە پەشخستنی پلانەکانی ئاودانکردنەوە وبە بەردەوامی باشترکردنی بارودەخی ژیان و خزمەتگوزارییەکانی پەشکەشکردنی عەراقییەکان.

دوای ڕزگارکردنی عەراق لەدەستی ەەکخراوی تیرەریستی داعش، حکومەتی عەراق پلانی گەشەپەدانی پەنج ساەەی 2024-2028ی دەستپەکرد و ەاستەوخە بەئامانجی گەشەپەدانی بەردەوام (SDGs) گرەدا، بە یەکەمجار لە ماوەی ٣٧ ساەدا، سەرژمەریەکی گشتی دانیشتووان و نیشتەجەبوونمان بەسەرکەوتوویی لەساەی ەابردوو ئەنجامدا، ئەمەش هەنگاوەکی سەرەکییە لە دابینکردنی داتای ورد و گشتگیر بە بەکارهەنان لە پلاندانانی گەشەپەدان، پەشکەشکردنی خزمەتگوزاری و کوالیتی کاریگەر، و دابەشکردنی دادپەروەرانەی داهاتەکان.

هەروەها حکومەت دەستیکرد بە باشترکردنی ژەرخانی و خزمەتگوزارییە گشتیەکان، جەبەجەکردنی پەەژەی گرنگ لەکەرتەکانی تەندروستی، پەروەردە، ئاو، وزەی بەردەوام، گواستنەوە، پەیوەندییەکان، کشتوکاە، پیشەسازی و گەشتوگوزار.

هەروەها عەراق بەردەوامە لە دروستکردنی هاوبەشی زیاتر لەگەە ەەکخراوە نەودەوەتییەکان وهاوکارییەکی بەرفراوان لەگەە دەزگاکانی نەتەوە یەکگرتووەکان لەبوارە جیاوازەکاندا، عەراق لەم دواییانەدا سەرەکایەتی گروپی ٧٧ و چینی کرد بە ساەی ٢٠٢٤، وەک دوپاتکردنەوەی گەانەوەی بە ەەی نەودەوەتی و ناوچەیی خۆی سەبارەت بە هەماهەنگی کردنی پرسەکانی گەشەپەدان.

حکومەت بە پڕەشۆە کاری کردووە بە بەهێزکردنی حوکمەانی و چاکسازیی کارگێی بەپاپشتیکردنی کاری دامەزراوە ئامارییەکان و چالاککردنی سیستمی چاودێری و هەسەنگاندن بە گەیشتن بە ئامانجەکان، ئەمەش لەسەر بنەماکانی شفافیەت و لەپرسینەوە لە بەڕێوەبردنی سەرچاوەکان، و دامەزراندنی هاوبەشی هاستقینە بە دەنیابوون لە گەیشتن بە ئامانجەکانی گەشەپەدانی بەردەوام، لەوانە پەکهەنانی ئەنجووەنی هەمیشەیی بە پەرەپەدانی کەرتی تایبەت بەسەرکایەتی سەرەک وەزیران و لەخەگرتنی نوێنەرانی چالاکیە ئابوورییەکان، وەک هەنگاوەکی گرنگ بە دروستکردنی هاوبەشییەکی هاستقینە لە نێوان کەرتی گشتی و تایبەتدا.

خوشکان برایانی بەڕێزان..

عەراق ڕێگایەکی دوور و درێژی لەبەردەمدایە بە گەیشتن بە ئامانجەکانی گەشەپەدانی بەردەوام لەچوارچێوەی دیدگەمان بەساڵی ٢٠٣٠، چەندین ئاەنگاری هەیە لەم ڕووەوە، لەوانە پشتبەستنی زۆر بە نەوت وەک سەرچاوەی سەرەکی داهاتی نیشتمانی، ئەمەش وا دەکات ئابووری عەراق ڕووبەڕووی ئاستەنگ بەتەوە لەبەرامبەر گۆڕانکاریەکانی بازاڕی جیهانیدا، هەروەها لاوازی کەرتەکانی نا نەوتی وەک کشتوکاڵ، پیشەسازی، و گەشتیاری بە بەراورد بە کەرتی نەوت.
هەروەها عەراق ڕووبەڕووی ئاەنگاریی و ئاستەنگە ژینگەییەکان دەبەتەوە، لەوانە کەمی ئاو بەهۆی گۆڕانکاری کەشوهەوا، بەرزی پلەی گەرما، کەمبوونەوەی ڕێژەی بارانبارین و کەمبوونەوەی ڕێژەی ئاو لە ڕووبارەکانی دیجلە و فوراتەوە لە وەاتانی سەرەوەی ڕووبارەکانەوە، ئەم ئاەنگارییانە بریتین لە بەبیابانبوون، زیادبوونی زریانی تەز و لاوازی ژێرخانی ئاودێری.
هەکارە دیمەگرافی و کەمەایەتیەکان فشارەکی زیاتر لەسەر ئابووری دروست دەکەن، لە کاتەکدا عەراق ڕووبەڕووی گەشەی خێرای دانیشتوان دەبەتەوە، ئەمەش پەویستی بەهۆی بەردەوام هەیە بە دابینکردنی خزمەتگوزاری و نیشتەجێبوون و بەرەنگاربوونەوەی هێزاری و کەمکردنەوەی بێکاری گەنجان.
بە چارەسەرکردنی ئەم ئاەنگارییانە، حکومەت زنجیرەیەک چاکسازی دەستپێکردووە بە بەرزکردنەوەی هەلی گەیشتن بەئامانجەکانی گەشەپەدانی بەردەوام، حکومەت پابەندە بە کارنامەی گەشەپەدانی ساڵی ٢٠٣٠، وتەکەکردنی بە پلانەکانی گەشەپەدانی نیشتمانی، وەک پلانی پەنج ساڵەی ٢٠٢٤-٢٠٢٨، و دامەزراندنی یەکە و بەشە تایبەتەکان بە چاودێریکردنی ئامانجەکانی گەشەپەدانی بەردەوام لەناو وەزارەت و دەستەکاندا، هەروەها حکومەت سەرچاوەی سروشتی و مرۆیی بە گەیشتن بە ئامانجە خوازراوەکان دابین کردووە، عەراق خاوەنی سەرچاوە سروشتییەکانی نەوت و ئاو و زەویە کشتوکاڵییەکانە، کەدەتوانرێت بەشێوەیەکی بەردەوام وەبەرهەنانیان لەسەر بکرێت، ئەمەش لەگەڵ بوونی توانا مرۆیی گەنجانی کە زیاتر لە نیوەی دانیشتووان پەکدەهێنن، بناغەیەکی بەهێز بە داهێنان و گەشەکردن دابین دەکات.

عێراق کاری کردووە بە پێرەپێدانی ژێرخانی دیجیتاڵی و ئامار، هێروەها پێژە بە نوێکردنەوەی داتای ئاماری نیشتمانی دەستیپێکردووە دوای تەواوبوونی سەرکەوتووانەی سەرژمێری گشتی دانیشتوان، بەکارهێنانی سیستمی زانیاری جوگرافی لە پلاندانانی خزمەتگوزاریدا فراوانتر بووە، هێروەها ڕۆڵی گەشەسەندنی میدیا، کەمکردنەوەی مەدەنی و کەرتی تایبەت.

ئامادەبوانی بەڕێز..

عێراق شایەتحاڵی سەقامگیری ئەمنی و سیاسییە لە هەموو پارێزگاکانیدا، دەرفەتی زیاتر بە بنیاتنانەوە و ئاودانکردنەوە دەڕەخسێنێت، چاوەڕوانی پشتیوانی کەمکردنەوەی نەودەوڵەتی و نێتەوە یەکگرتووەکان و ڕەکخراوە پێیوەندیدارەکانە بە گەیشتن بەئامانجەکانی گەشەپێدانی ئابووری، ئەمە ژینگەیەکی وەبەرهێنانی ئومێد بەخشە بە ئەو وڵات و کەمپانیایانەی کە ئارەزووی کارکردنیان هەیە تێیدا.

لە کۆتاییدا، سوپاس و پێزانینم بە ئەمینداری گشتی نێتەوە یەکگرتووەکان، بەڕێز ئەنتۆنیو گوتێرش و سەرۆک وەزیرانی ئیسپانیا، بەڕێز پێدرۆ سانچێز، دوبارە دەکەمەوە بە ئامادەکردن و میوانداریکردنی ئەم کۆنفرانسە، کە لە دەوڵەتی هیوادارین سەرکەوتوو بێت و ئامانجە باڵاکانی لەخزمەتکردنی گەلانی جیهاندا بەدەستبهێنێت.